

2. sz. melléklet - Rendeletek

- **1920.09.26 Numerus Clausus**

1920 : XXV. TÖRVÉNYCIKK a tudományegyetemekre, a műegyetemre, a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi karra és a jogakadémiákra való beiratkozás szabályozásáról

(Kihirdetett az Országos Törvénytárnak 1920. évi szeptember hó 26-án kiadott 17. számában.)

1. §. A tudományegyetemekre, a műegyetemre, a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi karra és a jogakadémiákra az 1920/21-ik tanév kezdetétől csak oly egyének iratkozhatnak be, kik nemzethűségi s erkölcsi tekintetben feltétlenül megbízhatók és csak oly számban, amennyinek alapos kiképzése biztosítható.

Az egyes karokra (szakosztályokra) felvehető hallgatók számát az illetékes kar (a műegyetemen a tanács) javaslata alapján a vallás és közoktatásügyi miniszter állapítja meg.

Rendkívüli hallgatók csak abban az esetben vehetők fel, ha a hallgatóknak az előző bekezdésben foglaltak szerint megállapított létszáma rendes hallgatókkal nem telt volna, be és csak a megállapított létszám-kereten belül.

Ez az intézkedés a jog- és államtudományi karokon (jogakadémiákon) az államszámviteltanra beiratkozókra nem vonatkozik, a vallás- és közoktatásügyi miniszter azonban az illetékes karok meghallgatása után a pénzügyminiszterrel egyetértőleg ezeknek a rendkívüli hallgatóknak a létszámát is megállapíthatja.

2. §. Az 1. §. rendelkezései az előző tanévekben már beiratkozva volt rendes hallgatók, valamint a bölcsészettudományi (bölcsészet-, nyelv- és történettudományi és mennyiségtan-természettudományi), továbbá az orvostudományi karokra középiskolai érettségi bizonyítvány birtokában beiratkozva volt rendkívüli hallgatók további beiratkozási jogát nem érintik, amennyiben nemzethűségi és erkölcsi tekintetben feltétlenül megbízhatók.

3. §. Az 1. §. intézkedései szerint beiratkozónak az illetékes karhoz (műegyetemen a tanácshoz) benyújtott folyamodással kell a beiratkozásra engedélyt kérnie.

4 női sors Multimédiás Oktatási Anyag

A beiratkozási engedélynek az 1. §. rendelkezései szerint megállapított létszám-kereten belül való megadása, vagy megtagadása felett az illetékes kar tanárainak (műegyetemen a tanácsnak) teljes ülése végérvényesen határoz.

Az engedély megadásánál a nemzethűség és az erkölcsi megbízhatóság követelményei mellett egyfelől a felvételt kérők szellemi képességeire, másfelől arra is figyelemmel kell lenni, hogy az ország területén lakó egyes népfajokhoz és nemzetiségekhez tartozó ifjak arányszáma a hallgatók közt lehetőleg elérje az illető népfaj vagy nemzetiség országos arányszámát, de legalább kitegye annak kilenctizedrészét.

Hasonlóképpen csak az illetékes kar (műegyetemen a tanács) teljes ülésén megadott engedéllyel iratkozhatnak be a 2. §. alapján beiratkozni kívánók is. Ezeknek beiratkozására vonatkozó szabályokat a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletileg állapítja meg.

4. §. Ezt a törvényt, amely kihirdetése napján lép hatályba, a vallás- és közoktatásügyi miniszter hajtja végre.

Kérdések:

Mit mond ki pontosan a Numerus Clausus törvény? Mi lehetett a célja?

Nevezhető-e 0. zsidótörvénynek?

Milyen hatása lehetett a zsidók életére, kilátásaira?

Milyen hatása lehetett a magyar kulturális, tudományos és gazdasági életre?

- **1938.05.29 Első zsidótörvény "a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról."**

1938 : XV. TÖRVÉNYCIKK a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról. ([1]) F

Megjelent az Országos Törvénytár 1938. évi május hó 29.-én kiadott 6. számában.

1. §. Felhatalmaztatik a m. kir. minisztérium, hogy a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosítása végett szükséges és halaszthatatlanul sürgős intézkedéseket, - ideértve az értelmiségi munkanélküliség leküzdése végett szükséges

4 női sors Multimédiás Oktatási Anyag

intézkedéseket is, - a jelen törvény kihirdetésétől számított három hónap alatt az alábbi §-okban megjelölt tárgykörben és alapelvek szerint rendeletben tegye meg abban az esetben is, ha az intézkedés egyébként a törvényhozás ügykörébe tartoznék. ([2]) **F**

2. §. Utasíttatik a m. kir. minisztérium, hogy: (...)

4. §. A sajtókamara, úgyszintén a színművészeti és filmművészeti kamara, tagjaiul zsidók csak olyan arányban vehetők fel, hogy számuk a kamara összes tagjai számának húsz százalékát ne haladja meg.

Ebbe a húsz százalékba nem lehet beleszámítani:

- a) a hadirokkantat, a tűzharcost, továbbá hősi halált halt szülőnek gyermekét és a hadiözvegyet;
- b) azt, aki az 1919. évi augusztus hó 1. napja előtt tért át valamely más, bevett felekezetbe és megszakítás nélkül ugyanennek a felekezetnek a tagja;
- c) a b) pont alá eső szülőnek olyan leszármazóját, aki nem az izraelita felekezet tagja. ([5]) **F**

7. §. Ügyvédi, mérnöki, orvosi kamarák tagjaiul a 4. §. első bekezdése alá eső személyeket csak olyan arányban lehet felvenni, hogy számuk az összes tagok számának húsz százalékát ne haladja meg. Mindaddig, amíg az egyéb kamarai tagok arányszáma az összes tagok számának nyolcvan százalékát el nem éri, a 4. §. első bekezdése alá eső személyt a kamara csupán az újonnan felvett tagok öt százaléka erejéig vehet fel. Az illetékes miniszter a kamara felterjesztésére indokolt esetben közérdekből kivételt tehet.

- **1939.05.05 Második zsidótörvény "a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról"**

1939 : IV. TÖRVÉNYCIKK a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról.

([1]) **F**

Megjelent az Országos Törvénytár 1939. évi május hó 5-én kiadott 4-ik számában.

1. §. A jelen törvény alkalmazása szempontjából zsidónak kell tekinteni azt, aki őmaga vagy akinek legalább egyik szülője, vagy akinek nagyszülői közül legalább kettő a jelen törvény

4 női sors Multimédiás Oktatási Anyag

hatálybalépésekor az izraelita hitfelekezet tagja vagy a jelen törvény hatálybalépése előtt az izraelita hitfelekezet tagja volt úgyszintén a felsoroltaknak a jelen törvény hatálybalépése után született ivadékaikat.

Az előző bekezdésben meghatározott személyek közül nem lehet zsidónak tekinteni azt, aki az 1939. évi január hó 1. napja előtt kötött házasságból származik, ha szülői közül csak az egyik és nagyszülői közül is legfeljebb kettő volt az izraelita hitfelekezet tagja és ha:

1. mindkét szülője már a házasságkötéskor valamely keresztényhit felekezet tagja volt és azontúl is keresztény hitfelekezet tagja maradt, vagy
2. szülőinek házasságuk megkötése előtt a törvényben meghatározott módon kötött megegyezése értelmében a keresztény szülő vallását követi és a házasság megkötésekor izraelita vallású szülő az 1939. évi január hó 1. napja előtt valamely keresztény hitfelekezetre tért át és azontúl is keresztény hitfelekezet tagja maradt, vagy
3. születésétől kezdve keresztény hitfelekezet tagja volt, vagy élete hetedik évének betöltése előtt keresztény hitfelekezet tagjává lett, izraelita vallású szülője az 1939. évi január hó 1. napját megelőzően vált valamely keresztény hitfelekezet tagjává és mind ő maga, mind a szülője ezentúl is keresztény hitfelekezet tagja maradt.

9. §. Ügyvédi, mérnöki, orvosi kamarába, sajtókamarába, úgyszintén színművészeti és filmművészeti kamarába zsidót tagul csak olyan arányban lehet felvenni, hogy a zsidó tagok száma az illető kamara összes tagjai, ha pedig a kamara szakosztályokra vagy foglalkozási csoportokra tagozódik, az egyes szakosztályok, illetőleg foglalkozási csoportok tagjai számának hat százalékát ne haladja meg. Mindaddig, amíg a zsidó kamarai tagok száma az illető kamara összes tagjai számának hat százalékát kitevő szám alá nem csökken, zsidót kamarai tagul felvenni nem lehet.

Kérdés:

Hogyan határozza meg a zsidóság fogalmát az első, illetve második zsidótörvény?

Rendeletek

- **1944. március 29. Kormányrendelet a zsidó távbeszélő előfizetők adatszolgáltatási kötelezettsége tárgyában**

1.§ A zsidó távbeszélő előfizetők ennek a rendeletnek hatálybalépése napjától számított 3 nap alatt kötelesek írásban a következő adatokat bejelenteni:

- a) az előfizető neve,
- b) vallás,
- c) foglalkozás,
- d) hadiüzemi alkalmazotknál az üzem megnevezése és az alkalmazás minősége,
- e) a távbeszélő berendezés felszerelési helye (utca, házszám, lakás, üzlet, iroda stb.) és kapcsolási száma,
- f) részt vett-e az 1914–18. évi háborúban és milyen hadikitüntetést szerzett (ide nem értve a Károly csapatkeresztet),
- g) hadirokkant-e, és ha igen, hadirokkantsága milyen mérvű,
- h) az 1918–1919. évi forradalmak idején az azok ellen irányuló nemzeti mozgalmakban részt vett-e olyan módon, hogy életét kockáztatta vagy szabadságvesztést szenvedett,
- i) a visszacsatolt területen az elszakítás ideje alatt a magyarsághoz való hűségéről bizonyóságot tett-e? [...]

- **1944. március 29. Kormányrendelet a zsidók közszolgálatának és közmegebízásainak, továbbá ügyvédi működésének megszüntetése tárgyában**

1.§ Tisztviselőként vagy egyéb alkalmazottként zsidó nem léphet az állam, a törvényhatóság, a község, egyéb köztestület, közalapítvány, közintézet vagy közüzem szolgálatába. [...]

4.§ Zsidót kir. közjegyzővé, hites tolmáccsá, állandó bírósági vagy más hivatalos szakértővé (becsüssté), jogszabálynál fogva véleményadásra rendelt testület (bizottság, tanács) tagjává kinevezni, közjegyzői helyettesül kirendelni, szabadalmi ügyvivői jogosítvánnyal felruházni nem lehet.

5.§Ügyvédi kamarába zsidót felvenni nem lehet.

Az ügyvédi kamarák névjegyzékébe a jelen rendelet hatálybalépése előtt bejegyzett zsidó ügyvédek a kamara választmánya az 1944. évi május hó 31. napjáig a névjegyzékből törölni köteles. [...]

- **1944. március 29. Kormányrendelet a zsidók sajtókamarai, színművészeti és filmművészeti kamarai tagságának megszüntetése tárgyában**

1.§Az országos magyar sajtókamarába, a színművészeti és filmművészeti kamarába zsidót felvenni nem lehet.

2.§Az országos magyar sajtókamara, továbbá a színművészeti és filmművészeti kamara tagjainak névjegyzékébe a jelen rendelet hatálybalépése előtt bejegyzett zsidó kamarai tagokat az országos magyar sajtókamara illetékes főosztályának választmánya, illetőleg a színművészeti és filmművészeti kamara miniszteri biztosa a névjegyzékből legkésőbb az 1944. évi április hó 30. napjáig törölni köteles. [...]

- **1944. március 31. Kormányrendelet a zsidók megkülönböztető jelzése tárgyában**

1.§(1) A jelen rendelet hatálybalépésétől kezdődően minden hatodik életévét betöltött zsidó személy – nemre való tekintet nélkül – köteles házon kívül felső ruhadarabjának bal mellrészén, jól láthatóan, 10 × 10 cm átmérőjű szövet-, selyem- vagy bársonyanyagból készült kanárisárga színű hatágú csillagot viselni. (2) Az előbbi bekezdésben említett megkülönböztető jelet könnyen el nem távolítható módon kell a ruhára – varrással – ráerősíteni.

2.§Annak megállapításában, hogy a jelen rendelet alkalmazása szempontjából ki a nem zsidó és ki a zsidó, az 1941:XV tc. 9. és 16. paragrafusának rendelkezései az irányadók azzal, hogy nem zsidó az olyan személy is, aki származására és vallására nézve az említett 9. paragrafus utolsó bekezdésében foglalt meghatározásnak megfelel, feltéve, hogy nem kötött, illetőleg mindaddig, amíg nem köt házasságot zsidóval, vagy olyan nem zsidóval, akinek egy vagy két nagyszülője az izraelita hitfelekezet tagjaként született. [...]

- **1944. március 31. Kormányrendelet a zsidók tulajdonában levő közúti gépjárművek bejelentése tárgyában**

1.§ Azok a zsidók, akiknek tulajdonában közúti gépjármű van, kötelesek azt 1944. április hó 8. napjáig bejelenteni. [...]

1944. április 7.

- **Kormányrendelet a zsidók utazásainak korlátozásáról**

1.§ Az a zsidó, aki az 1240/1944. Me. számú rendelet 1. paragrafusában meghatározott megkülönböztető jelzés viselésére köteles – a 4. paragrafusában foglalt esetet kivéve – sem közlekedés, sem szállítás céljára személygépjárművet (személyautó, motorkerékpár, géperezű bérkocsi) nem használhat.

2. § (1) Az 1. paragrafusban meghatározott személy az illetékes hatóság (3. paragrafus) írásbeli engedélye nélkül sem közforgalmi vagy korlátolt közforgalmi vasúton, sem közforgalomra berendezett személyszállító hajón, sem pedig közhasználatú társasgépkocsin nem utazhat. [...]

- **1944. április 23. A közellátásügyi miniszter rendelete a zsidók élelmiszerellátásának szabályozásáról**

1. §(1) A zsidók cukorfejadagja az ország egész területén személyenként a havonkénti 30 dkg. (2) A zsidó terhes és szoptató anyák, valamint a 12, illetőleg 16 évet be nem töltött zsidó gyermekek, továbbá a zsidó betegek ugyancsak az (1) bekezdésben megállapított cukorfejadagot kapják.

2. §(1) A zsidók a hatósági zsírellátás keretében zsír helyett személyenként és havonként 30 dkg étolajat (szezámolajat) kapnak.

(2) A zsidó nehéz testi munkások étolaj pótlására nem tarthatnak igényt. 3.§

4 női sors
Multimédiás Oktatási Anyag

(1) A zsidók húsfejadagja személyenként és hetenként legfeljebb 10 dkg csont nélküli marhahús vagy lóhús lehet. Sertéshúst és borjúhúst a zsidók nem vásárolhatnak. [...]

- **1944. május 6. A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelete eltiltja, hogy a zsidó tanulók iskolai egyenruhát hordhassanak**

1.§ Az a zsidó tanuló, aki az 1240/1944. Me. számú rendelet [...] értelmében megkülönböztető jel viselésére köteles, középiskolában, középfokú iskolában vagy szakiskolában rendszeresített egyenruhát és sapkát sem az iskolában, sem az iskolán kívül nem viselhet. Az ilyen tanuló nem jogosult az iskola jelvényének viselésére sem.

[...]

Kérdések:

1. Összegezd, milyen területeken érte korlátozás a zsidóságot!

2. Milyen következményekkel járhattak a rendelkezések a zsidó családok életére nézve?

3 Mi minden lehetett a célja ezeknek a rendeleteknek?

4. Hogyan viszonyulnak ezek a rendeletek a korábbi zsidótörvényekhez?